

שיח הטיעון בקרב ילדי גן חובה: זמינויות של שיח עמיתים ושיח מונחה גננת
ש. זדונאיסקי ארליך^{1,2}, ש. בלום קולקה³
¹מכללת בית ברל, כפר סבא; ²מכללת לוינסקי, תל אביב; ³האוניברסיטה העברית
 בירושלים, ירושלים, ישראל

מחקר זה בוחן אירועים טיעוניים המכונים אף אירועים ארגומנטטיביים בשתי זירות: בזירת הילדים עם ילדים - בשיח עמיתים; ובזירת הילדים עם הגננת - בשיח מונחה גננת. מטרתנו היא להעריך את הזמינויות של כל אחת מהזירות הללו לשיח הטיעון של ילדים בגיל הגן.

מחקר זה מעוגן בגישה הדיאלוגית הרואה את הטיעון כ"צורה של תקשורת" ובוחנת אותו בהקשרו החברתי-תרבותי. מכאן כי הליך איסוף הנתונים התנהל על פי גישת האתנוגרפיה של התקשורת כאשר תיעדנו אינטראקציות טבעיות בין ילדים עם עמיתים ובין ילדים עם הגננת. בהמשך, תעתקנו על פי שיטת התעתיק שהתבססה על ח. ק. ר. השיחה ומיפינו בתעתיקים אירועים טיעוניים. ילדי המחקר היו דוברי עברית חד לשוניים ומשפחותיהם ייצגו טווח רחב של רמות השכלה ותחומי עיסוק. האירועים הטיעוניים שזוהו נותחו באופן כמותי ואיכותני כאחד. הניתוח הכמותי אפשר לשמור על תשתית אחידה ליצירת השוואה בין שיח עמיתים לשיח מונחה גננת; ואילו הניתוח האיכותני ממסורות של חקר השיח אפשר להתחקות אחרי דקויות ואבחנות סובטיליות שהניתוח הכמותי טשטש.

ההשוואה בין שיח הטיעון בשתי הזירות חושף, על פני השטח, תמונה בינארית: שתי הזירות זימנו תופעות ייחודיות לה. למשל, בשעה ששיח עמיתים היה ברובו מעוגן בפעילות הילדים, היווה אתגר חברתי ומילא פונקציות שונות בתרבות הילדים; שיח הטיעון מונחה על ידי הגננת שאף להגיע להכללה ולמידת מפורשות אשר מזוהות עם תרבות השיח האורייני הבית-ספרי. עם זאת, נמצאו תופעות דומות בשתי הזירות אשר התממשו באופן שונה בכל אחת מהן. למשל, בשיח הטיעון מונחה גננת נצפו סממנים אורייניים המזוהים עם האוריינות הבית-ספרית, ואילו בשיח העמיתים הסממנים האורייניים עלו אף הם באופן לא מתוכנן במהלך המשחק ואו פעילות של הילדים כאשר בה בעת הם מילאו תפקיד חברתי.

לסיכום, הזמינויות של שיח עמיתים ושיח מונחה גננת לשיח הטיעון הן מגוונות במספר היבטים: חברתיים-תרבותיים, אורייניים וכן אינטלקטואליים. מכאן משתמע שבמקום לראות את הזירות הללו באופן דיכוטומי, יש לראות אותן כזירות המשלימות זו את זו.